HEMMELIG

(BW)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

torsdag den 6. april 1978 kl. 15.

Møtet ble ledet av formannen, Reiulf Steen.

Til stede var: Trygve Bratteli, Johan J. Jakobsen, Per Karstensen, Lars Korvald, Odd Lien, Reiulf Steen, Svenn Stray, Paul Thyness, Margit Tøsdal, Kåre Willoch, Jakob Aano, Liv Aasen, Guttorm Hansen, Per Hysing-Dahl, Karin Hafstad, Ottar Landfald, Lars Roar Langslet, Astrid Murberg Martinsen, Per A. Utsi, Tor Oftedal (for Arvid Johanson), Torstein Tynning (for Håkon Kyllingmark), Sverre L. Mo (for Kjell Magne Bondevik), Karl Klevstad (for Asbjørn Haugstvedt).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Odvar Nordli, utenriksminister Knut Frydenlund og statsråd Rolf Hansen, Forsvarsdepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Torvald Stoltenberg, utenriksråd Georg Kristiansen og konsulent Bjørn Skogmo.

Fra Forsvarsdepartementet: Departementsråd Caspar Stephansen og viseadmiral Odmund Åkenes.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Knut Mørkved.

D a g s o r d e n :

1. Beredskapsstyrken til Midt-Østen.
2. Drøftingene i NATOs Råd om nøytronvåpenet.
3. Samarbeid med Tyrkia.

(BW) FORMANNEN: Dette møtet er innkalt etter anmodning fra Regjeringen.

Det fremkom ingen merknader til innkalling og dagsorden.

Sak nr. 1.

Beredskapsstyrken til Midt-Østen.

FORMANNEN: Jeg gir ordet til statsråd Rolf Hansen, som vil orientere om denne sak.

STATSRÅD ROLF HANSEN: På grunn av påskeferien har Regjeringen ikke tidligere hatt anledning til å orientere denne komite om utviklingen av vår FN-innsats i Libanon, og jeg finner det derfor hensiktsmessig å referere her de viktigste tingene som har skjedd i den sammenheng.

De forente nasjoners sikkerhetsråd vedtok 19. mars d. å. en resolusjon om øyeblikkelig opprettelse av en midlertidig FN-styrke for det sørlige Libanon for det formål å overvåke tilbaketrekningen av israelske styrker, gjenopprette internasjonal fred og sikkerhet og bistå regjeringen i Libanon med å sikre gjenopprettelse av dens effektive myndighet i området. Resolusjonen uttaler at beslutningen er truffet i lys av anmodning fra Libanon, og at De forente nasjoners midlertidige styrker i Libanon - benevnt UNIFIL - skal sammensettes av personell fra FNs medlemsstater. Etter foreløpige beregninger vil FN-styrken omfatte i alt 5 bataljoner med tillegg av nødvendige forsyningsenheter - slik at den totale styrke blir ca. 4.000 mann.

Sikkerhetsrådet vedtok samme dag en rapport fra FNs generalsekretær om de nødvendige tiltak for opprettelse av De forente nasjoners midlertidige styrke i Sør-Libanon, herunder styrkens mandat, prinsipper og retningslinjer for dens virksomhet, fremdriftsplan og kostnadsoverslag med finansieringsmåte.

I samsvar med instruks fra Utenriksdepartementet gav den norske delegasjon ved FN underhånden underretning til FN-sekretariatet om at Norge var rede

(BW) til å stille enheter til disposisjon for styrken. Med note av 21. mars 1978 aksepterte generalsekretæren med takk dette tilbud.

I rapporten fra FNs generalsekretær heter det bl. a. at styrken stilles under FNs kommando ved generalsekretæren under Sikkerhetsrådets myndighet. Militær sjef for styrken vil bli utpekt av generalsekretæren etter godkjenning av Sikkerhetsrådet. Generalsekretæren har utpekt generalmajor Erskine fra Ghana som midlertidig sjef for UNIFIL. Det heter videre at styrken vil være utstyrt med våpen av defensiv art. Den skal ikke bukre makt unntatt i selvforsvar, som vil omfatte motstand mot maktbruk som tar sikte på å hindre styrken i å oppfylle forpliktelsene under Sikkerhetsrådets mandat. Styrken vil handle på basis av den antakelse at alle parter i konflikten vil treffe de nødvendige tiltak for å oppfylle Sikkerhetsrådets vedtak.

UNIFILs oppdrag forutsettes gjennomført i to stadier:

I første stadium vil styrken stadfeste tilbaketrekning av israelske styrker fra libanesisk territorium til den internasjonale grense.

Deretter vil styrken opprette og bibeholde et operasjonsområde som skal fastsettes. I denne forbindelse vil styrken overvåke våpenstillstanden, kontrollere bevegelser og treffe alle tiltak som er påkrevd for å sikre effektiv gjenopprettelse av libanesisk suverenitet.

Sikkerhetsrådets vedtak forutsetter at UNIFIL i første omgang skal settes inn for en periode på seks måneder.

Regjeringen har behandlet saken, og det ble ved kongelig resolusjon av 22. mars 1978 besluttet at Forsvarsdepartementet gis fullmakt til omgående å sende en bataljon med enkelte støtteelementer av styrker fra Hæren til Sør-Libanon for tjeneste som fredsbevarende styrke i samarbeid med andre lands FN-styrker i det aktuelle område.

Den norske styrke er en bataljon fra Hæren som er øremerket for tjeneste i forbindelse med FN-oppdrag. Bataljonen omfatter ca. 700 mann. I tillegg kommer enkelte støtteenheter, bl. a. et sanitetslag, et hygienelag, en transportkontrollenhet, et militærpolitilag og en helikopterenhet. Alt i alt omfatter styrken vel 750 mann. Styrken er nå på plass i Sør-Libanon. Overføringen av styrken ble gjennomført i samsvar med den forutsatte tidsplan.

(BW) Om kostnadene for FN-styrken uttaler generalsekretæren at det best mulige foreløpige overslag, basert på nåværende erfaring og rater for andre fredsbevarende styrker av tilsvarende omfang, er ca. 365 mill. kr. for en styrke på 4.000 mann av alle grader for en periode på seks måneder. Det er på vår side beregnet at kostnadene forbundet med den norske FN-styrke på vel 750 mann i seks måneder vil være ca. 65 mill. kr.

UNIFILs styrke pr. 3. april utgjorde 1.822 mann fra Frankrike, Iran, Norge, Sverige og Canada.

FN har tatt opp spørsmålet om ytterligere bidrag fra Norge til UNIFIL. En norsk delegasjon ledet av statssekretær Holst deltok derfor i et møte i FN 31. mars 1978 om opprettelsen av forsyningsorganisasjonen for UNIFIL. Hensikten var å få kartlagt behovene og oppgavene samt drøftet mulige franske og norske bidrag til løsning av forsyningsfunksjonen. Det er på det rene at av de land som bidrar med styrker til UNIFIL, er det bare Norge og Frankrike som kan makte forsyningstjenesten. Norge er på denne bakgrunn blitt anmodet av FN om å bidra med styrker også på dette område.

FNs henvendelse har vært vurdert av Regjeringen, som er innstilt på å fremme kongelig resolusjon i Statsråd 7. april om at anmodningen om tilleggsstyrke imøtekommes. Slik tilleggsstyrke vil omfatte et lufttransportelement, et verkstedkompani og et sanitetskompani samt personell som skal inngå i staben til UNIFIL for å dekke så vel ledende som underordnede stillinger innenfor de bransjer som har spesiell betydning for de norske avdelinger i UNIFIL. Tilleggsstyrken vil utgjøre i alt ca. 200 mann, og det samlede norske bidrag til UNIFIL vil med dette omfatte nærmere 1.000 mann.

Kostnader forbundet med tilleggsstyrken vil beløpe seg til om lag 15 mill. kr. for en seks måneders periode.

Det regnes med at tilleggsstyrken kan være klar til avreise fra Norge innen ca. 14 dager etter at beslutningen i Statsråd er fattet.

Omkostningene ved den norske innsats forutsettes refundert av FN etter gjeldende satser og regler. Det er imidlertid på det rene at dette vil innebære bare delvis kompensasjon for påløpne utgifter. Vi må videre regne med at refunderingen vil skje på etterskudd, slik at Norge til enhver tid vil måtte

(BW) være forberedt på å ha tilgodehavende hos FN.

Det vil være nødvendig med en tilleggsbevilgning for dekning av merutgiftene ved Norges deltakelse i FN-styrken. I overensstemmelse med bevilgningsreglementet vil det derfor bli fremmet forslag for Stortinget om tilleggsbevilgning. I proposisjonen vil det bli avklart hvor stor del av de samlede utgifter som kan dekkes innenfor det vedtatte budsjett for 1978, og hvor stor del som må dekkes ved tilleggsbevilgning.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg vil gjerne få komme med en tilleggsbetraktning til det som forsvarsministeren sa.

De norske FN-styrkers nærvær i Midt-Østen, i Libanon, reiser også spørsmålet om forholdet til PLO på det praktiske plan. De norske styrker er underlagt FNs kommando, og det vil være FN-representanter som er ansvarlige for kontakten med PLO. Denne er allerede opprettet, og et av generalsekretær Waldheims argumenter for ikke å velge en nordmann som øverstkommanderende var at en representant for den tredje verden lettere kunne ta seg av kontaktene mellom UNIFIL og PLO. Dette er vi fra norsk side innforstått med.

Så oppstod da et spørsmål fra ambassaden i Kairo - eller rettere sagt fra Beirut, hvor vi har en tjenestemann som har sendt denne forespørsel til departementet - om hvordan de skal forholde seg, og de har da fått en foreløpig instruks om at de kan ta underhåndskontakt med PLO når det gjelder spørsmål som berører de norske FN-styrkers sikkerhet. Men forutsetningen er at det gjøres klart at dette ikke innebærer noen endring i Norges syn på anerkjennelse av PLO. Jeg vil bare ha nevnt dette, fordi det oppstår praktiske samarbeidsspørsmål i dette område.

FORMANNEN: Jeg gir ordet fritt til disse redegjørelser.

PER HYSING-DAHL: Det skulle være greit å få vite litt om sammensetningen av den norske styrken, særlig på befalsiden. I hvor stor grad er det fast tilsatt befal, og i hvor stor grad er det vernepliktig befal? Og er det slik at denne oppgaven vil ha

(BW) noen særlig innvirkning på beredskapen og våre løpende programmer i Norge? Dette gjelder selvfølgelig også når vi skal øke styrken.

Det annet som interesserte meg, var økonomien, og den har jo forsvarsministeren i grunnen redegjort for retningslinjene for. Jeg vil anta at man i slike oppgjør kan stå overfor en del vanskeligheter, men at vi på den annen side kanskje har mulighet for å la denne utgiften gå i mellomregning i forhold til andre forpliktelser vi har overfor FN. Jeg tror at erfaringer har vist at det er forholdsvis vanskelig å få slike oppgjør gjennomført slik som vi egentlig tror det burde gjøres.

Men mitt hovedspørsmål er egentlig dette om sammensetningen og eventuell belastning på vårt eget forsvar.

JOHAN J. JAKOBSEN: Er det gjort noe forsøk på å få avklart hvor stor del av de totale utgifter som kan regnes å bli refundert fra FN?

STATSRÅD ROLF HANSEN: Til Hysing-Dahls spørsmål om befalsituasjonen i denne sammenheng, kan jeg opplyse at i den hovedstyrken som nå er i Libanon, er det 184 befal, og i den eventuelle tilleggsstyrken på 200 mann vil det være 86 befal. Ca. 75 pst. av disse er i fast stilling i forsvaret i dag.

Vi antar at en nokså stor del av dette befalet må erstattes med annet befal for den tjeneste som skal gjøres her hjemme. Men generelt sett er det fra Forsvarets overkommandos side ingen bekymringer i forhold til den beredskapsmessige situasjon og det vi for øvrig har å ivareta på hjemmebane, slik at ved en erstatning av det befal som er nødvendig her, må det kunne sies at vi opprettholder situasjonen for de oppgaver vi har.

Jeg er for så vidt enig med Hysing-Dahl når han sier at vi skal forsøke i størst mulig grad å få igjen de pengene som vi med dette opplegg vil ha til gode av FN. Jeg vet bare etter erfaringer fra Sverige, Finland og Danmark, som har hatt styrker ute i de senere år, at dette er meget vanskelig. Det dreier seg om til dels ganske store beløp som disse land har til gode. Med hensyn til å føre dette inn i et mellomregningssystem med andre forpliktelser som vi har i

(BW) forhold til FN, er det altså en del andre stater som står i akkurat den samme stilling, og det, vil jeg tro, vanskeliggjør en slik løsning. Men jeg er enig i at vi bør gjøre det som overhodet er mulig for å få refundert det som skal være FNs andel. Det skal for øvrig være en ekstraordinær generalforsamling i FN - den 20. april er det vel - hvor FN skal ta stilling til hvordan denne UNIFIL-styrken skal dekkes økonomisk, og først da vil det bli fastsatt hvilke refusjoner som skal benyttes.

Med de beregninger som vi på egen hånd har foretatt, og som da går ut fra den styrken som nå er i Sinai og på Golan-høyden, antar vi at våre totale utgifter vil være ca. 80 mill. kr. For våre to enheter kan vi regne med en refusjon på omkring 20-25 mill. kr., kanskje litt i overkant av det. Jeg tror i hvert fall, med den oversikten vi nå har, at vi skal kalkulere med en utgift på norsk side på minst 50 mill. kr. for de seks måneder som det i første omgang dreier seg om, og en ser av det at dette er en ganske betydelig belastning.

PAUL THYNESS: Jeg vil gjerne få spørre forsvarsministeren om denne beregningen betyr at FN etter all sannsynlighet vil refundere efter én bestemt sats, den samme enten det gjelder meksikanske, ghanesiske eller norske soldater, slik at vi bærer den differansen som vel følger av at norske soldater er relativt kostbare - eller om det er tatt noe hensyn til de ulike omkostninger på ulike nasjoners styrke.

Ellers vil jeg gjerne si rent personlig at jeg mener det er riktig å efterkomme anmodningen, men jeg vil ta den reservasjon at de meget betydelige beløp det her dreier seg om, ikke må bringes til veie ved innsparinger på forsvarsbudsjettet.

SVENN STRAY: Jeg har i grunnen bare to spørsmål. Det ene er: Har jeg oppfattet det riktig når jeg mente å høre at det var Norge som tok initiativet og tilbød troppene, det var ikke en forespørsel fra FN på forhånd - eller var det omvendt?

Det andre spørsmålet er: Har man foretatt noen vurdering i Norge om det er rimelig grunn til å regne med at de faktiske politiske og militære forhold i området der nede er slike at man kan ha noe håp om at mandatet lar seg oppfylle?

(BW) STATSRÅD ROLF HANSEN: Til Thyness' spørsmål om satser kan jeg svare ja i den forstand at det er lik sats for samtlige land og soldater. Og med vår velstand og gode ordninger i dag betyr det at ordningen blir relativt kostbar for vårt vedkommende. Det er andre nasjoner som har sendt styrker, som - om ikke fullt ut, så i større grad - vil greie seg på FNs satser. Men alle stilles altså likt her, etter de informasjoner vi har om dette.

Når det gjelder spørsmålet om disse utgiftenes forhold til forsvarsbudsjettet, kan jeg vel si at dette blir en vanlig økonomisk dragkamp. Vi har FN-refusjonen, og det er vel greit at vi i noen grad naturlig bør ta noe av utgiftene over forsvarsbudsjettet. Men hvor stor del det skal være, og hva som kan komme i tilleggsbevilgning, må vi ta stilling til når vi har mer om dette på bordet.

Når det gjelder Strays spørsmål om initiativ i saken, er utgangspunktet for det første at vi jo har hatt denne stående FN-bataljonen som FN har hatt beskjed om har vært klar til innsats i FN-tjeneste. Men det første initiativ i denne sammenheng kom fra FNs side.

Når det gjelder spørsmålet om det er slike forhold i Libanon at det er grunn til å tro at oppgaven kan løses og målsettingen kan innfris, vil jeg ikke påta meg å gi et fullkomment svar på det. Dette er jo en problemstilling som FNs organer har fått seg forelagt, og jeg må tolke situasjonen dithen at når FN har funnet det formålstjenlig å opprette denne styrken, må det i dette vel ligge den vurdering at man i vesentlig grad har håp om å kunne klare oppgaven og innfri målsettingen.

SVENN STRAY: Men mitt spørsmål var om det var foretatt noen selvstendig vurdering av dette her i Norge.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Til representanten Strays spørsmål om dette var et tilbud fra norsk side eller ei, vil jeg legge til det som forsvarsministeren sa, at på bakgrunn av at vi har hatt disse styrkene stående mer eller mindre i beredskap i 10-12 år uten at de har vært anvendt på grunn av Øst/Vest-motsetningsforholdet, har vi fra tid til annen tatt opp med generalsekretæren spørsmålet om anvendelse av norske FN-styrker. De har således hele

(BW) tiden hatt følelsen av en positiv holdning fra norsk side.

Når det gjelder den faktiske politiske og militære situasjonen og om denne gjør det mulig for FN-styrkene å følge opp mandatet, er det selvfølgelig vanskelig å ha noen helt klar oppfatning om det. Men det er i hvert fall vår arbeidshypotese at den gjør det. Og det som vi legger vekt på i den sammenheng, er at hele denne Libanon-aksjonen jo ikke har ført til at kontaktene mellom Egypt og Israel er blitt brutt, og vi ser det som vesentlig.

LARS KORVALD: Jeg har ikke noe å innvende mot det som er gjort og det som Regjeringen foreslår her. Jeg vil bare skyte inn at jeg regner med at dette da er den maksimale styrke som vi kommer til å sette inn der nede, når den nå kommer opp mot 1.000 mann.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg vil bare nevne at vi har fått en underhåndsforespørsel fra FN om å stille ytterligere 250 mann, men at denne allerede i New York er blitt besvart avvisende med at grensen for vår kapasitet nå er nådd.

STATSRÅD ROLF HANSEN: Tilbake til Strays spørsmål om en politisk og militær vurdering av forholdene i Libanon: Dette spørsmål har selvfølgelig vært med i hele vurderingen, men fremfor alt har Regjeringen vurdert den sikkerhetsrisikoen som våre avdelinger blir utsatt for i denne sammenheng. Vi bad også om en uttalelse fra forsvarssjefens side. Vi har nå hatt observatører i FNs observatørkorps i Libanon, og konklusjonen både hos observatørene, forsvarssjefen og Regjeringen er at det ikke er større sikkerhetsrisiko i dette området enn det en kan si å ha møtt under andre tilsvarende operasjoner. Enhver vet selvfølgelig hva som ligger av farer og muligheter i en sak som denne, men konklusjonen er i hvert fall den jeg her har gjengitt.

PER HYSING-DAHL: I forbindelse med det som forsvarsministeren sa nå sist, tror jeg heller ikke man skal undervurdere faremomentene ved denne operasjonen i Midt-Østen i forhold til hva vi har vært oppe i tidligere. Det er flere uberegnelige faktorer her.

(BW) Det som jeg egentlig gjerne vil si, er at jeg tilrår Regjeringen - eller ber om, om man vil - at den ser på mulighetene for en tilleggsbevilgning. Det vi snakker om her, gjelder penger for de første seks måneder. Og når vi først er der nede, er det vel sannsynlig - eller iallfall mulig - at vi kan komme til å bli der lenger, og da kan vi få en belastning på forsvarsbudsjettet som etter min mening er uakseptabel, og som må dekkes med tilleggsmidler.

PAUL THYNESS: Jeg har sett flere uttalelser i retning av at hvis denne FN-styrken skal kunne løse sine oppgaver der nede, må den være vesentlig større, og at den med en størrelsesorden på 4.000 - 5.000 mann vil ha meget små muligheter til å kunne løse oppgavene. Det lyder ikke usannsynlig. I den forbindelse burde man tenke på de økonomiske konsekvenser - ikke bare for vårt land, men også for FN. Jeg har ikke i øyeblikket - og vil gjerne høre om statsråden har - noen oversikt over hvilke land som har erklært seg villig til å være med på å betale for dette, slik at vi har en viss anelse om i hvilken grad FN roter seg opp i den samme økonomiske situasjon som den som holdt på å ødelegge verdensorganisasjonen for noen år siden, og i hvilken grad andre land er villig til å delta med styrker siden, slik at man kan danne seg et visst bilde av muligheten for at denne styrken kan få forsterkning og - i hvert fall på et senere tidspunkt - bli i stand til å løse sine oppgaver, og da også rimeligvis være noe mindre utsatt enn den er i dag. Jeg tror ikke man skal undervurdere risikomomentene ved denne operasjonen.

FORMANNEN: Flere har ikke bedt om ordet. Har Regjeringens representanter noe å føye til?

STATSRÅD ROLF HANSEN: Jeg vil gjerne svare hr. Thyness på det siste spørsmålet om problemstillingen. Vi har ikke i dag noen oversikt over den økonomiske løsning fra FNs side, og den kan vi egentlig ikke få før på den ekstraordinære generalforsamling den 20. april. Den vet vi således intet om. Men jeg vil si at både når det gjelder økonomien, og når det gjelder muligheten for å løse oppgavene og hva som måtte settes inn fra FNs side, har jo vår forutsetning vært at det skal finnes løsninger og muligheter

(BW) for å kunne nå det mål en har satt seg med dette opplegget. Hvis dette viser seg å svikte, har man selvfølgelig en annen situasjon som vi da får vurdere.

PAUL THYNESS: Jeg vil gjerne si til dette at det er klart at vi i noen utstrekning må bygge på den forutsetning som FN har lagt til grunn. På den annen side kan vi ikke helt føle oss fritatt for å foreta en selvstendig vurdering av mulighetene for å nå frem på denne måten. Vi er tross alt en suveren nasjon, hvis storting og regjering står til ansvar overfor et folk, og vi kan selvfølgelig ikke bare vise til FNs vurdering av situasjonen. Jeg ville nok anbefale at man så meget nøye på denne side av saken og vurderte også mulighetene for at operasjonen i rimelig grad skal lykkes, før man går altfor dypt inn i den - både med hensyn til antall, med hensyn til tiden og med hensyn til pengene.

STATSRÅD ROLF HANSEN: Jeg er enig i dette resonnement. Men det at vi nå er med i denne styrken, vil selvfølgelig også medføre at våre synspunkter vil få større gjenklang når vi nå kommer fram til den ekstraordinære generalforsamling, og jeg går ut fra at vår delegasjon vil følge opp akkurat dette.

PAUL THYNESS: Når det gjelder hvilke land som vil delta, har man vel et slags foreløpig bilde? Jeg vil gjerne rette dette som et direkte spørsmål til utenriksministeren, om det ikke foreligger noenting om reservasjoner fra andre land, som kan gi en antydning til et bilde her. Jeg mener å ha lest at en rekke land har reservert seg mot å delta i dette, blant dem de større bidragsyterne til FN, slik at den økonomiske situasjon er bekymringsfull.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg kan ikke helt se at de større medlemsland skulle ha reservert seg mot finansieringen, for de stemte jo for i Sikkerhetsrådet, som forutsatte opprettelse av en slik styrke. Sovjet avstod ved avstemningen, og Kina deltok ikke i behandlingen av saken. Det blir vel derfor generalforsamlingen den 20.april som avgjør dette spørsmålet.

(BW) FORMANNEN: Flere har ikke bedt om ordet, og vi tar da debatten og orienteringene til etterretning.

Sak nr. 2.

Drøftingene i NATOs Råd om nøytronvåpenet.

FORMANNEN: Jeg gir ordet til utenriksministeren.

(SA) UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Det er bare en kort orientering.

Neytronvåpenet har jo vært behandlet i NATOs Råd, og jeg hadde håpet her å kunne gi noen klare opplysninger om hva som er situasjonen i dag, men faktisk råder det en del uklarhet både med hensyn til amerikanernes standpunkttaken og den videre behandling i NATOs Råd.

Det opprinnelige opplegg var at NATOs Råd i påskeuken skulle behandlet et amerikansk forslag, men dette mötet ble utsatt etter amerikansk anmodning. Det var Libanon-situasjonen de brukte som begrunnelse for utsettelsen, men det er nok mye som taler for at utsettelsen kan ha sammenheng med det som stod i denne "New York Times"-artiklen, som det ble referert til under debatten i Stortinget.

Vi har forsökt å finne ut hva som er den faktiske situasjon i dag, og har hatt kontakt med State Department i Washington om innholdet i denne artiklen, og jeg vil bare referere her det som vi har fått fra ambassaden i Washington etter at vi har kontaktet den:

> Vedkommende som vi har hatt kontakt med i State Department har på forespörsel opplyst at president Carter ennå ikke har fattet endelig beslutning vedrörende neytronbomben. Vedkommende opplyste imidlertid i fortrolighet at det er en god del sannhet i den artiklen. Artiklen indikerer i hvilken retning administrasjonen ser ut til å gå, men vedkommende understreker meget sterkt at beslutningen behöver ikke å gå i den retning. Carters beslutning kan gå begge veier. Han advarte derfor mot å trekke konklusjoner på grunnlag av artiklen.

I dag har vi så fått meldinger om at man kan regne med i löpet av noen dager å få den amerikanske presidents standpunkt. Noen mer klarhet kan jeg dessverre ikke bringe over spörsmålet.

KÅRE WILLOCH: Jeg går ut fra at den norske reaksjon på saken vil bygge på utenrikskomiteens innstilling om denne.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Jeg må her vise til hva jeg sa i Stortinget, og som jeg

(SA) mener Regjeringen må følge, at vi vil måtte legge avgjörende vekt på de synspunkter som er kommet fram under debatten. Jeg sa også at vi ville meddele de amerikanske myndigheter de synspunkter som var kommet fram under debatten, og det har vi da også gjort.

STATSMINISTER ODVAR NORDLI frafalt ordet.

KÅRE WILLOCH: Ja, da går jeg ut fra at Thyness' synspunkter og mine synspunkter også vil bli tatt med i dette, og at man ellers vil oppfatte innstillingen som det mest autoritative uttrykk for oppfatningen her i huset.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Det må jeg si: Hvis dette er en riktig fortolkning, har jeg misoppfattet situasjonen. Når talsmenn fra de enkelte politiske partier som er medlemmer av utenrikskomiteen, går ut med helt klare standpunkter i debatten om en sak, er i hvert fall min vurdering at Regjeringen må ta hensyn til disse og til at de i tid kom etter avgivelsen av innstillingen.

FORMANNEN: Jeg går ut fra at det ikke vil være noen tvil om at det er Regjeringens ansvar å före landets utenrikspolitikk, og at man under utövelsen av dette ansvar konsulterer Stortinget og legger meget stor vekt på alle de ytringer som kommer fra Stortinget, er like selvsagt. Det er vel heller ikke skapt noen misforståelse på det punkt at man ikke vil fravike den praksis at det å före landets utenrikspolitikk er Regjeringens ansvar.

KÅRE WILLOCH: Jeg slutter meg helt ut til formannens siste bemerkning, og legger til at jeg er ikke kjent med at noen av de som er medlemmer av komiteen, har uttalt at de tar avstand fra det som står i komiteens innstilling.

STATSMINISTER ODVAR NORDLI: Det er selvfölgelig uten videre klart at Regjeringen er klar over at det er den som har ansvaret for ledelsen av landets

(SA) utenrikspolitikk. Det bör videre også være klart at den innstilling som ligger på bordet når det gjelder denne saken, selvfölgelig har vesentlig betydning for Regjeringen i dens videre arbeid med dette spörsmålet. Jeg regner også med at hr. Willoch forstår at den debatt som ble fört, heller ikke er uten interesse for Regjeringen når den skal vurdere hvor Stortinget i realiteten står. Men jeg vil gjerne si at det som er bakgrunnen for at dette er lagt fram, er en eventuell reaksjon fra Den norske regjering i NATOs Råd. Så vidt vi i dag har oversikt over det, er det vanskelig her og nå å dröfte dette. Når situasjonen blir avklart, og Regjeringen eventuelt står overfor å skulle gi en norsk reaksjon i NATOs Råd, ser jeg det som formålstjenlig å komme tilbake til den utvidede utenrikskomite igjen, slik som vi også hadde forutsatt å gjöre det nå.

LARS KORVALD: Når hr. Willoch nå sier at han går ut fra at hans synspunkter er lagt merke til, får jeg også si det samme om mine synspunkter i debatten.

PAUL THYNESS: Det er særdeles fristende å uttale seg om Stortingets behandling av denne sak, men jeg skal avstå fra det. Jeg bare peker på at statsministeren åpenbart har rett i at situasjonen i NATOs Råd når dette spörsmålet skal behandles, kjenner vi ikke i dag. Det er da også noe av grunnen til at det er Regjeringen og ikke nasjonalforsamlingen som kan före utenrikspolitikk, men Regjeringen må selvfölgelig ta stilling til den situasjon som oppstår i NATOs Råd, ut fra det som först og fremst er skrevet og dernest sagt i Stortinget.

KÅRE WILLOCH: Jeg slutter meg til det hr. Thyness sa nå, og peker igjen på at utenrikskomiteens formann - og da sikkert med tilslutning fra hele komiteen - i debatten har gjort oppmerksom på at det er Regjeringens fulle ansvar å före landets utenrikspolitikk.

(SA)

FORMANNEN: Det var nærmest bare for ordens skyld jeg gav uttrykk for det synspunkt. Jeg går ut fra at det ikke hersker noen tvil om det verken i forbindelse med denne sak eller generelt, at det er landets regjering som har det löpende ansvar for å före landets utenrikspolitikk.

Jeg kan ellers gi min tilslutning til den framstilling hr. Willoch gav av Stortingets behandling av saken hva angår debatten i Stortinget sammenholdt med utenrikskomiteens innstilling. Jeg registrerte heller ikke at det var noen i stortingsdebatten som tok avstand fra hva utenrikskomiteen har uttalt i sin innstilling.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Det er en selvsagt ting at Regjeringen har det fulle ansvar for landets utenrikspolitikk, men jeg må si at en debatt som den vi hadde om neytronvåpenet, blir heller ikke uten virkning for Regjeringens standpunkt. Det er helt sikkert.

TOR OFTEDAL: Jeg anser det som en helt selvsagt ting at det er opp til Regjeringen å vurdere situasjonen selv, og selv avgjöre i hvilken grad man skal lytte til råd som måtte komme enten i denne forsamling eller i Stortinget som forum. Etter min oppfatning er det klart at det er bare uttrykkelige vedtak i Stortinget som kan sies å være mer eller mindre i hvert fall politisk forpliktende for Regjeringen, selv om det formelt kan diskuteres.

På den annen side vil man ved en totalvurdering av hva Stortinget måtte mene, måtte ta vesentlig hensyn til det som er sagt i debatten. Utenrikskomiteen er tross alt ikke annet enn et organ for Stortinget. Så vidt jeg husker ble det fra nokså autoritativt hold i debatten gjort forsök på å oppsummere hvordan flertallet stod i dette bestemte spörsmål, og den konklusjon som det da ble gitt uttrykk for, ble så vidt jeg husker, ikke bestridt av noen.

KÅRE WILLOCH: Det siste må jeg ta meget bastant avstand fra. Det er ingen i Stortinget som har noen rett til å oppsummere debatten på den måten som hr. Oftedal gir uttrykk for. Nå er det stad-

(SA) festet at det er ingen av talerne som har uttalt seg imot, eller som önsker å gå fra innstillingen, og det er presisert som en selvfölge at det er Regjeringens ansvar å före rikets utenrikspolitikk. At noen slags oppsummering av enkelte talere i utenriksdebatten skal legges til grunn som fortolkning av Stortingets mening, er ikke i samsvar med noen skikk i Stortinget.

JOHAN J. JAKOBSEN: Det er kanskje unödvendig, men på bakgrunn av den debatt som nå er i ferd med å utvikle seg, vil jeg i hvert fall på Senterpartiets vegne si at når det fra partiets side i debatten ble frarådd utvikling og spredning av neytronbombevåpenet, var det ikke på noen måte ansett for å være i strid med den formulering som vi også står bak i innstillingen fra utenrikskomiteen. La det være helt klart at det ikke er snakk om noen bevegelse i standpunkt, hvis det er det som ligger bak antydningene her.

PAUL THYNESS: Jeg skal ikke forsöke meg på noen oppsummering, men jeg synes det er en naturlig konklusjon å trekke iallfall at Regjeringen har ansvaret for å före Norges utenrikspolitikk, og at det deri også ligger et ansvar for å bedömme hva den har politisk dekning for i Norge. Det er selvfölgelig også en selvstendig vurdering som den må treffe.

Forövrig vil jeg si - med fare for å bli misforstått - at kanskje denne debatten er fört langt nok. Den tenderer til å bli en debatt som egentlig angår Stortinget alene, ikke Regjeringen og embetsmenn.

TOR OFTEDAL: Hr. Willochs reaksjon på mine ord forbauser meg. Jeg trodde jeg hadde tatt alle mulige forbehold ved å slå fast at det er Regjeringens konstitusjonelle ansvar å före utenrikspolitikk. Det er opp til Regjeringen selv å vurdere hvilket hensyn man skal ta til de råd som måtte fremkomme i denne forsamling eller i Stortinget, så sant det ikke foreligger et uttrykkelig vedtak i Stortinget. Dermed trodde jeg jeg hadde tatt alle mulige forbehold.

Det siste jeg sa, var i grunnen bare at hvis man först skal legge vekt på hvilke oppfatninger

(SA) som er kommet fram i Stortinget, må det spille en viss rolle for Regjeringen å kunne gjöre seg opp en mening om hvor Stortingets flertall står i en bestemt sak etter debatten, og det var bare i den forbindelse jeg kom med den antydningen. Jeg skjönner ikke hva hr. Willoch mener.

TRYGVE BRATTELI: Jeg synes oppriktig talt at en del uttalelser glir inn i den rene, skjære formalisme i den grad at det virker forvirrende og ikke avklarende. Det er helt klart at Regjeringen har ansvar for landets utenrikspolitikk. Men Regjeringen har i et demokratisk land også ansvar for å være i samsvar med landets nasjonalforsamling. Det at Regjeringen har ansvaret for landets utenrikspolitikk, betyr ikke at Regjeringen kan före en utenrikspolitikk uten hensyn til hva som måtte være oppfatningen til enhver tid i landets nasjonalforsamling.

KÅRE WILLOCH: Til oppklaring av hr. Oftedals usikkerhet vil jeg bare si at det jeg reagerte mot, var at det ble lagt vekt på om oppsummeringen var bestridt eller ikke. Det var da man kom inn på det tvilsomme med hensyn til oppsummeringen.

FORMANNEN: Er det flere som ber om ordet til dette punkt? Det er det ikke, og vi kan vel ta denne meningsutveksling til etterretning? -

PAUL THYNESS: För vi forlater saken: Det er kanskje en åpenbar misforståelse, men jeg trodde at vi her også skulle få anledning til å snakke litt om det svar som Den norske regjering skal avgi til partisjef og statssjef Bresjnew. Dette var kanskje ikke hensikten?

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Nei, det var ikke hensikten å gjöre det. For det förste så har ikke Regjeringen ferdigbehandlet svaret. Vi sa fra på forhånd at vi skulle behandle svaret etter stortingsdebatten, og Regjeringen har ennå ikke hatt

(SA) anledning til å gjöre det. For det andre må jeg si som min vurdering at det å besvare det brevet og følge opp den siden av saken er Regjeringens ansvar.

FORMANNEN: Flere som önsker ordet? - Det er det ikke, og vi kan da gå over på behandlingen av siste sak.

Sak nr. 3.

Samarbeid med Tyrkia.

UTENRIKSMINISTER KNUT FRYDENLUND: Der har vi også den situasjon at saken var satt opp fordi jeg trodde den skulle bli behandlet i regjeringskonferanse i dag, men vi har ikke rukket å gjöre det, slik at jeg vil foreslå at den saken utsettes.

FORMANNEN: Det betyr at de som ikke har spist middag, får anledning til det.

Er det noen som ber om ordet för mötet heves? -

Mötet hevet kl. 15.50.